

kirjaamo@tem.fi
kotouttaminen@tem.fi

lausuntopyyntöne TEM 55/00.06.02/2016

LAUSUNTO OM 18/021/2015 LUONNOKSESTA VALTION KOTOUTTAMISOHJELMAKSI VUOSILLE 2016-2020

Etnisten suhteiden neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtion kotouttamisohjelmaksi. Neuvottelukunnan sihteeristö lausuu asiassa neuvottelukunnan sijaan. Valtioneuvosto asettaa etnisten suhteiden neuvottelukunnan uudelle toimikaudelle myöhemmin alkuvuodesta 2016.

Rasismista vapaa ja ihmisarvoinen keskusteluilmapiiri on tärkeää kotoutumiselle

Ohjelmaluonnoksessa on yhdeksi neljästä tavoitealueesta nostettu hallitusohjelmasta ihmisarvoa kunnioittavan keskustelukulttuurin edistäminen ja rasismiin puuttuminen. Huomion kohdistaminen yhteiskunnassa vallitsevan asenneilmapiiriin vaikuttamiseen ja ihmisten ja eri väestöryhmien välisen yhteisymmärryksen kasvattamiseen on erittäin tervetullutta – maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kotoutumista edistävien palveluiden ja toimenpiteiden ohella.

Kaksisuuntaista kotoutumista tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. On tärkeää, että valtion kotouttamisohjelmassa esitetyille toimenpiteille varataan riittävät resurssit, joilla ehkäistään suomalaisen yhteiskunnan vastakkainasettelun syvenemistä.

Yhteiskunnan asenneilmapiirillä, henkilökohtaisesti koetuilla turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden tunteilla on vaikutusta hyvään ja tehokkaaseen maahanmuuttajien kotoutumiseen. Pelko syrjityksi tulemisesta, vihapuhe ja ennakkoluulot syrjäyttävät ja kaventavat halua ja mahdollisuuksia kuulua, osallistua ja vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Kantaväestön huolipuheisiin vastaaminen sekä huhupuheiden oikaiseminen hälventää pelkoja ja ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Turvallisuuden tunne on lähtökohta ennakkoluulojen ja pelkojen purkamiselle puolin ja toisin. Ennakkoluulojen, pelon tai vihan puute yksin ei tarkoita sitä, että ihminen arvostaisi ja kunnioittaisi toisesta kulttuurista, etnisestä taustasta tai uskonnosta tulevaa ihmistä. Onnistuneen vuoropuhelun ja

yhteistoiminnan edellytyksenä onkin keskinäinen kunnioitus maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Päättäjillä, viranomaisilla, jokaisella kuntalaisella on mahdollisuus olla tukemassa kunnioittavan keskusteluilmapiiirin rakentumista. Tällä mahdollistetaan hyvää yhdessä elämistä ja arjen vuorovaikutusta eri taustoista tulevien suomalaisten kesken. Kotoutujien mahdollisuudet olla vuorovaikutuksessa kantaväestön kanssa tukevat suomen ja ruotsin kielten oppimista sekä lisäävät tietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta.

Hyvien suhteiden edistämiseksi puututaan rasismiin ja tuetaan myönteisiä asenteita

Kuten luonnoksessa valtion kotouttamisohjelmaksi on todettu, hyvillä etnisillä suhteilla tarkoitetaan eri väestöryhmien välillä vallitsevia myönteisiä asenteita, luottamusta ja kunnioitusta. Hyvät suhteet tarkoittavat myös eri väestöryhmien pyrkimystä yhteistyöhön ja myönteiseen vuorovaikutukseen. Hyvien suhteiden tunnusmerkkejä ovat myös ihmisten kokemus yhteenkuuluvuudesta ja turvallisuudesta, syrjimätön kohtelu sekä yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa.

Myönteisten asenteiden ja toisaalta ennakkoluulojen, syrjinnän ja vihapuheen lisääntymiseen tai vähentymiseen vaikuttavat erilaiset tekijät ja toimenpiteet.

Kun tavoitteena on tehokkaasti edistää kaksisuuntaista kotoutumista ja hyviä suhteita eri väestöryhmien välillä, ennakkoluulojen, rasismin ja muukalaispelon torjumiseen panostaminen ei riitä. **Tarvitaan myös toimenpiteitä ja niiden pohjaksi tutkimustietoa siitä, miten aktiivisesti lisätään myönteisiä asenteita sekä keskinäiseen kunnioitukseen pohjautuvaa eri taustaisten ihmisten yhteistyötä ja vuorovaikutusta.**

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä haasteista on aina keskusteltu ja ratkaisuja etsitty muun muassa etnisten suhteiden neuvottelukunnan asiantuntijaverkostossa. Kulttuuriin, etnisyyteen ja uskontoon liittyvistä kysymyksistä on mahdollista keskustella asiallisesti ja moniulotteisesti. Keskustelussa ratkaisujen löytämiseksi maahanmuuttaneita tai turvapaikanhakijoita ei ole tarve yleistää yhtenäiseksi ryhmäksi tai niputtaa ihmisiä tietyn kulttuurin, etnisyyden tai uskonnon edustajiksi. **Neuvottelukunnan vahvuutena on, että mukana keskustelussa ovat kaikki - myös vihapuheen kohteena olevat vähemmistöt ja maahanmuuttajat.**

On hyvä, että ohjelmassa on nostettu esiin alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukuntien rooli. Riittävästi resursoituina neuvottelukunnilla olisi mahdollisuus koordinoita ja kehittää työtä alueellisesti ja paikallisesti.

Ihmisarvoiseen keskusteluilmapiiiriin vaikuttavat faktat ja tunteet, keskustelun foorumit ja keskustelijat

Suomessa tarvitaan rakentavaa keskustelua maahanmuutosta ja muuttoliikkeistä. Kuten edellä on todettu, aiheelliseen huolipuheeseen on vastattava ja käytävä keskustelua. Ennakkoluuloista ja muukalaisvihamielisyydestä kumpuava vihapuhe ja rasismi on sen sijaan tuomittava yksiselitteisesti.

Luonnoksessa mainittu monikanavainen keskusteluohjelma maahanmuutosta ja kotoutumisesta tarjoaisi faktoja ja tilastotietoa, mutta keskittyisi myös avaamaan niiden taustoja. Hanke tarjoaa vihapuheen kohteena oleville ryhmille tilan keskustella kantaväestön kanssa maahanmuuton syistä ja kotoutumisen haasteista ja mahdollisuuksista. Toteutuessaan ohjelma takaisi faktatiedon jakamista eri sosiaalisen median alustoilla.

Järjestöt ja uskonnolliset yhdyskunnat kotouttajina

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan toiminnassa järjestöillä ja uskonnollisilla yhdyskunnilla on pitkä yhteistyö. Siksi onkin hienoa, että valtion kotouttamisohjelman ohella on lähdetty vahvistamaan ja säännönmukaisesti kotoittamisen kumppanuuksia. Ohjelmassa järjestöjen, yhdyskuntien ja viranomaisten kumppanuuksien vahvistamisessa nostetaan esiin hallitusohjelman prioriteeteista muun muassa kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien yhteyksien lisääminen, tukihenkilötoiminnan vahvistaminen, nuorten syrjäytymisriskiin puuttuminen ja kotona olevien naisten kotoutumisen edistäminen.

Neuvottelukunnan työssä maahanmuuttajajärjestöt ja uskonnolliset yhdyskunnat ovat lisäksi korostaneet maahanmuuttajien oman identiteetin tukemisen tärkeyttä. Hyvä kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja mahdollisuudet oman kielen, kulttuurin ja uskonnon ylläpitämiseen tukevat toinen toisiaan.

Ohjelmassa ehdotetaan, että TEM laatii vuonna 2016 järjestöstrategian. On hyvä, että strategiassa nostetaan esiin myös uskonnollisten yhteisöjen ja yhdyskuntien tekemää kotouttamistyötä ja vuoropuhelun rakentamista.

Helsingissä 29.1.2016

ylitarkastaja, Etnon pääsihteeri

Peter Kariuki

tarkastaja, Etnon asiantuntijasihteeri

Nina Suorsa

JAKELU kirjaamo@tem.fi
kotouttaminen@tem.fi

TIEDOKSI oikeusministerio@kirjaamo.fi
kansliapäällikkö Asko Välimaa
Johtaja Johanna Suurpää

